

2012. gada 24. februārī

Kods: _____

I daļa Tests – 20 punkti

Tests. Apvelc pareizo atbildi! (Katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde.) Par katru pareizu atbildi – 1 punkts.

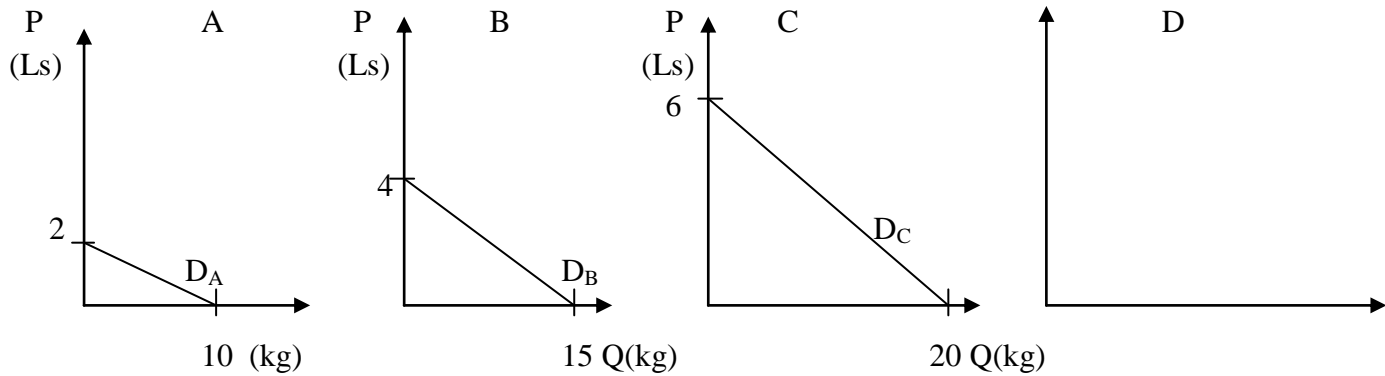
1. Kurš apgalvojums ilustrē pieprasījuma likumu?
  - a) Iedzīvotāju ienākumu pieaugums palielina pieprasījumu.
  - b) Pieprasījuma palielināšanās izraisa cenas paaugstināšanos.
  - c) Palielinoties pieprasījumam ražotāji palielina ražošanu.
  - d) **Palielinoties preces cenai, samazināsies tās pieprasītais daudzums.**
2. Ko izraisīs pieprasījuma līknes nobīde pa labi?
  - a) Piedāvājuma līknes nobīdi pa kreisi.
  - b) Piedāvājuma līknes nobīdi pa labi.
  - c) **Punkta pārvietošanos pa piedāvājuma līkni uz augšu.**
  - d) Punkta pārvietošanos pa piedāvājuma līkni uz leju.
3. Kurš apgalvojums ir patiess attiecībā uz mazvērtīgu preci, ja pieaug iedzīvotāju ienākumi?
  - a) **Samazināsies šīs preces cena un arī samazināsies tās pārdotais daudzums.**
  - b) Paaugstināsies šīs preces cena un samazināsies tās pārdotais daudzums.
  - c) Samazināsies šīs preces cena un palielināsies tās pārdotais daudzums.
  - d) Paaugstināsies šīs preces cena un palielināsies tās pārdotais daudzums.
4. Kāpēc atvaļinājuma pavadīšanai ārzemēs pieprasījums ir elastīgs?
  - a) Tāpēc, ka atvaļinājumu plāno jau ilgu laiku iepriekš.
  - b) **Tāpēc, ka pavadot atvaļinājumu ārzemēs izdod daudz naudas.**
  - c) Tāpēc, ka atvaļinājums ārzemēs ir pirmās nepieciešamības pakalpojums.
  - d) Tāpēc, ka ir liela izvēle, kur ārzemēs pavadīt atvaļinājumu.
5. Kad kopējais derīgums (TU) sasniedz maksimumu?
  - a) Kad galējais derīgums (MU) ir vislielākais.
  - b) Kad galējais derīgums (MU) samazinās, bet ir pozitīvs.
  - c) Tad, kad tiek patērētas tikai dažas preces ar lielāko galējo derīgumu (MU).
  - d) **Tad, kad galējais derīgums (MU) kļūst vienāds ar nulli.**
6. Anna secina, ka, patērējot piekto preces A vienību, viņa iegūs tādu pašu galējo derīgumu (MU) kā patērējot ceturto preces B vienību. Abu preču cenas ir atšķirīgas. Kuru preci, Annai – kā racionālai pircējai, vajadzētu pirkt?
  - a) Ceturto preces B vienību.
  - b) Piekto preces A vienību.
  - c) **To preci, kuras cena ir zemāka.**
  - d) Vienlīdz izdevīgi pirkt piekto preces A vienību vai ceturto preces B vienību.
7. Pirms ekonomiskās lejupslīdes māsaimniecību galvenais ienākumu avots bija darba samaksa. 2008. – 2009. gada lejupslīdes laikā daudzu nodarbināto darba samaksa samazinājās pat par 25% – 30%. Kas bija māsaimniecību galvenais ienākumu avots 2009. gada beigās?
  - a) Ienākumi no īpašuma,

- b) peļņa,
  - c) sociālie transferti,
  - d) darba samaksa.
8. Kurš rādītājs parāda ienākumu, kas būtu pietiekams ikviena iedzīvotāja dzīvošanai?
- a) Garantētais iztikas minimums (GMI),
  - b) patēriņa groza vērtība jeb iztikas minimums,
  - c) minimālā alga (mēnesī),
  - d) vidējā neto alga (mēnesī) valstī.
9. Kas neparedzētas, straujas inflācijas laikā visstraujāk zaudēs savu vērtību?
- a) Akcijas,
  - b) nauda,
  - c) zeme, nekustamais īpašums,
  - d) preču krājumi.
10. Latvijā ekonomikas lejupslīde ir pārvarēta, bet ekonomikā paredz veikt modernizāciju, jaunu tehnoloģiju ieviešanu. Kāds bezdarba veids varētu palielināties?
- a) Frikcionālais,
  - b) cikliskais,
  - c) strukturālais,
  - d) frikcionālais un cikliskais.
11. Kura institūcija Latvijā veic komercbanku darbības uzraudzību?
- a) Latvijas Banka,
  - b) Eiropas Centrālā banka,
  - c) Finanšu un kapitāla tirgus komisija,
  - d) Komercbanku asociācija.
12. Kāpēc daudzu valstu komercbankām pēdējo gadu laikā bija ievērojami jāpalielina rezerves?
- a) Tāpēc, ka šo valstu centrālās bankas samazināja obligāto rezervju normu.
  - b) Tāpēc, ka komercbankās ievērojami samazinājās naudas noguldījumi.
  - c) Komercbankas plāno, ka tuvākajā laikā būs liels kredītu pieprasījums.
  - d) Komercbankās palielinās nedrošu, riskantu aktīvu īpatsvars.
13. Kura līkne atspoguļo sakarību starp nodokļu likmēm un budžeta ieņēmumiem?
- a) Lorenca,
  - b) Filipsa,
  - c) Lafēra,
  - d) Māršala.
14. Ko varētu izraisīt savstarpēji aizvietošanas preces A cenas samazināšanās?
- a) Preces B pieprasījuma palielināšanos;
  - b) preces B pieprasījuma samazināšanos;
  - c) preces B pieprasītā daudzuma palielināšanos;
  - d) preces B piedāvājuma palielināšanos.
15. Kuriem ražotājiem, ekonomiskās izaugsmes laikā, ieņēmumi varētu palielināties straujāk?
- a) Pārtikas preču ražotājiem;
  - b) mazvērtīgu preču ražotājiem;
  - c) luksusa preču ražotājiem;
  - d) normālu preču ražotājiem.

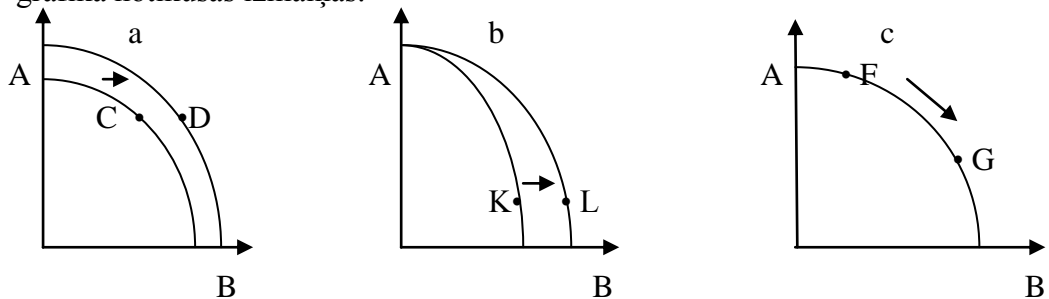
16. Kurā valstī ir sasniegta pilnīga nodarbinātība?
- a) Valstī A, kurā bezdarba līmenis ir 5% un ir mazs cikliskā bezdarba īpatsvars (2% punkti);
  - b) valstī B, kurā bezdarba līmenis ir 6% un ir tikai frikcionālais bezdarbs;**
  - c) valstī C, kurā bezdarba līmenis ir 4% un ir tikai cikliskais bezdarbs;
  - d) valstī D, kurā bezdarba līmenis ir 5% un bezdarbnieku skaitā ir vienāds frikcionālā, strukturālā un cikliskā bezdarba pārstāvju skaits.
17. Kuriem uzņēmumu īpašniekiem Komerclikums nosaka neierobežotu atbildību?
- a) SIA un AS dalībniekiem;
  - b) IK, PS un KS biedriem;
  - c) IK, PS un KS komplementārajiem biedriem;**
  - d) SIA, AS dalībniekiem un komandītiem.
18. Valstī ilgstoši ir vienmērīgs ekonomiskās izaugsmes temps 5% gadā. Cik gados reālais IKP varētu pieaugt divkārt, ja cenu līmenis ik gadu pieaug par 2%?
- a) 14 gados,**
  - b) 20 gados,
  - c) 33,3 gados;
  - d) 23,3 gados.
19. Kādas sekas varētu būt, ja Latvijas banka samazina obligāto rezervju normu?
- a) Komercbankas varētu samazināt kredītprocentu likmes.**
  - b) Varētu samazināties noguldījumi komercbankās.
  - c) Varētu samazināties investīcijas.
  - d) Varētu samazināties banku naudas piedāvājums.
20. Kuru pasākumu veicot tiks īstenota stimulējošā fiskālā politika?
- a) Paaugstinot nodokļu likmes;
  - b) novēršot budžeta deficītu;
  - c) pārdodot valsts parādzīmes;
  - d) palielinot valdības izdevumus.**
21. Valstī A pieauga nominālais IKP? Kā varētu izmainīties šis valsts reālais IKP?
- a) Palielināties,
  - b) samazināties,
  - c) palikt tāds pats, kāds bija,
  - d) gan palielināties, gan samazināties, gan palikt tāds pats, kāds bija.**

II daļa

1. (4 punkti) Preces tirgu veido trīs individuālie pieprasījumi: A, B, C un tie ir atspoguļoti sekojošos grafikos. **Konstruējiet tirgus pieprasījuma D grafiku koordinātu asīs!**

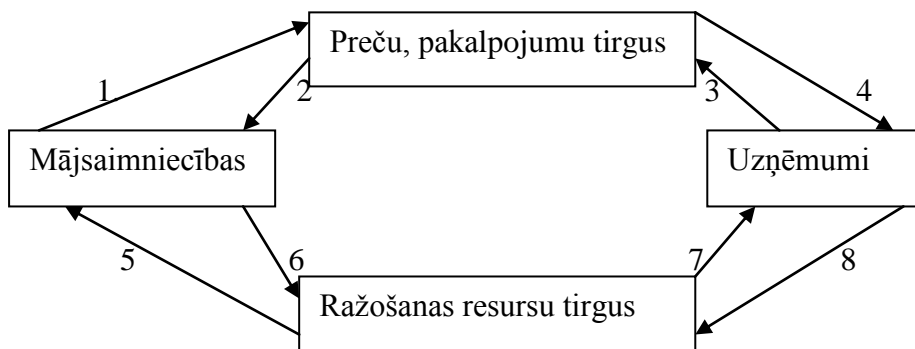

2. (3 punkti) Sabiedrība izmanto esošos resursus divu preču: preces A un preces B ražošanā. Sekojošās ražošanas iespēju robežas attēlo situācijas izmaiņas trīs dažādās sabiedrībās. Zem katra grafika uzrakstiet vienu cēloni, kas varētu izraisīt konkrētajā grafikā notikušās izmaiņas.

a) cēlonis: .....
 .....
 .....
 b) cēlonis: .....
 .....
 .....
 c) cēlonis: .....
 .....
 .....

3. (4 punkti) Aplūko ražošanas resursu, ražošanas faktoru un naudas riņķveida plūsmu modeli. Atbildē uzrakstiet plūsmas kārtas skaitli (skaitļus), kas attēlo:

- a) mājsaimniecību uzkrājumus. Atbilde: .....
- b) ražošanas resursu pieprasījumu. Atbilde: .....
- c) uzņēmumu peļņu. Atbilde: .....
- d) preču, pakalpojumu plūsmas. Atbilde: .....

4. (5 punkti) Piecām precēm (A, B, C, D, E) ir sekojoši pieprasījuma (cenas) elastības koeficienti. Uzraksti kāda ir šo preču pieprasījuma elastība.

Precei A: $0 < e < 1$. Atbilde: .....

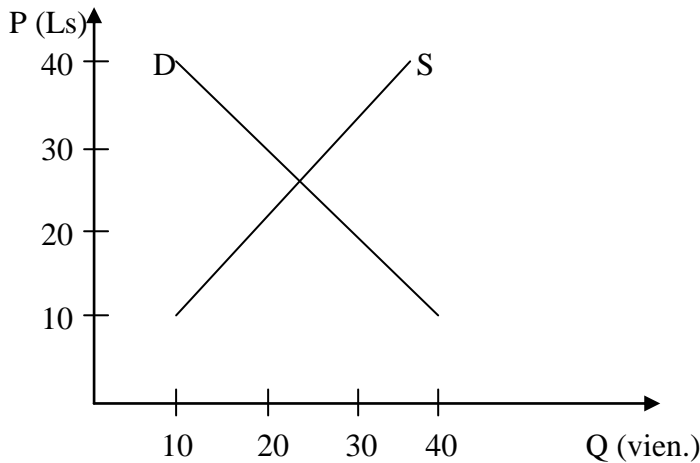
Precei B: $e = 1$. Atbilde: .....

Precei C: $e = 0$. Atbilde: .....

Precei D: $1 < e < \infty$ Atbilde: .....

Precei E: $e = \infty$ Atbilde: .....

5. (6 punkti) Preces A pieprasījums un piedāvājums ir attēlots grafikā.

- a) Nosaki tirgus līdzsvara cenu un līdzsvara daudzumu! $P_E = \text{Ls } \dots$; $Q_E = \dots$
  - b) Valstī ir augsta inflācija un valdība nosaka, ka preces cena nedrīkst pārsniegt Ls 15. Uzraksti, kādas trīs sekas izraisīs valdības lēmums! ..... ; ..... ; .....
  - c) Kāda ir zemākā un kāda ir augstākā cena par kādu tirgū varētu nopirkt 15 preces vienības? Zemākā: Ls .....; augstākā: Ls .....
  - d) Kāda varētu būt preces cena, ja policija bieži cīnās ar šīs preces tirdzniecību "melnajā tirgū"? Atbilde: Cena varētu būt .....
  - e) Valdība veic intervenci preces A tirgū. Tā nopērk no ražotājiem par Ls 40 par vienību visu to preces A daudzumu, ko nenopērk pircēji?
    - Cik valdībai izmaksāja intervence preces A tirgū? ..... = Ls .....
    - Cik naudas preces A iegādei izdeva patērētāji? ..... = Ls .....
6. (8 punkti) Uzņēmums darbojas pilnīgas konkurences tirgū. Preces cena ir Ls 12,00. 1000 preču vienību ražošana saistās ar sekojošām izmaksām:
 (.....) izejvielu iegādei – Ls 7800,
 (.....) darba izmaksas 5 strādājošajiem gadā (maksā minimālo algu) - Ls .....,

- (.....) elektroenerģijas izmaksas (uz vienu vienību) – Ls 0,84
- (.....) nekustamā īpašuma (ēkas) nodoklis (likme 1,5%) - Ls 750,
- (.....) ēkas amortizācija (amortizācijas norma 5%) – Ls .....,
- (.....) ēkas apdrošināšanas prēmija – Ls 490,
- (.....) samaksa par virsstundu darbu – Ls 2,50 par stundu. Kopā gadā - Ls 400,
- (.....) kredītprocentu maksājumi – Ls 640 gadā,
- (.....) izdevumi reklāmai – Ls 525 gadā,
- (.....) iekārtu amortizācija gadā – Ls 1000 .

- a) **Aprēķiniet** trūkstošos rādītājus: darba **izmaksas**, ēkas amortizāciju!
 darba izmaksas = ... = Ls .....
 ēkas amortizācija = ... = Ls .....
- b) Iekavās ierakstiet, kuras izmaksas ir pastāvīgās (FC), kuras – mainīgās (VC)!
- c) **Aprēķiniet** 1000 preču vienību ražošanas pastāvīgās (FC) un mainīgās (VC) izmaksas!
 FC = ... = Ls .....
 VC = ... = Ls .....
- d) **Aprēķiniet**, cik preces vienības jāražo uzņēmumam, lai sasniegtu bezzaudējuma punktu? .....
 ..... = ...
- e) **Pamato**, ko darīt uzņēmumam, ja tirgū cena samazinās līdz Ls 8,90 un tirgus analītiķi neparedz, ka turpmāk cena varētu paaugstināties! .....

7. (4 punkti) Uzrakstiet, kuram konkurences veidam (tirgus struktūrai) ir raksturīga sekojošā pazīme. Pazīme var būt raksturīga vairākiem konkurences veidiem (tirgus struktūrām).

- a) Nozarē, bez ierobežojumiem, darbību var uzsākt ļoti daudz uzņēmumu.
 .....
- b) Uzņēmumi var ietekmēt preces cenu.
 .....
- c) Uzņēmumi ražo vienveidīgu preci
 .....
- d) Uzņēmumi visbiežāk izmanto reklāmu, lai sniegtu informāciju par saviem produktiem.
 .....

8. (4 punkti) Iepazīsties ar citātu no intervijas ar finanšu ministru Andri Vilku!

”Dubultojojot neapliekamo minimumu 2013. gadā un atliekot IIN likmes samazināšanu par diviem procentpunktiem uz 2014. gadu, tiem, kuri saņem mazākas algas, gada ienākumus tas palielinātu apmēram par 500 Ls – Latgalē tā ir pat ļoti liela summa. Tad arī labāk risinātos demogrāfijas problēma”. (“Dienas bizness” 2012. gada 6. februārī, 4. lpp.)

- a) Ar aprēķiniem pierādi, par cik Ls gada laikā varētu palielināties rīcībā esošie ienākumi tiem, ”kuri saņem mazākas algas” (piemēram, bruto algu – Ls 300 mēnesī), ja tiktu īstenots finanšu ministra priekšlikums!

- b) Pamato, kas visvairāk cietīs dēļ neapliekamā minimuma paaugstināšanas?
 Visvairāk cietīs ....., jo .....
- c) Ierosiniet īstenot vienu (viegli administrējamu) pasākumu saistītu ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, lai rīcībā esošie ienākumi palielinātos tikai tiem, kuri reāli risina "demogrāfijas problēmu"?
 Iesaku: .....

9. (7 punkti) Raksturojiet situāciju Latvijas ekonomikā 2011. – 2012. gadā! Pamatojiet savas atbildes ar konkrētiem faktiem!

- a) Kādā ekonomiskās aktivitātes cikla fāzē atradās ekonomika?
 .....
- b) Kādi fiskālo politiku īstenoja valdība?
 .....
- c) Kādu monetāro politiku īstenoja Latvijas Banka?
 .....
- d) Kāds bija gada inflācijas temps? .....
 Kāda veida inflācija bija? .....
 Kādi bija divi galvenie inflācijas cēloņi? ....., ...
- e) Attēlo situāciju ar ekonomisku modeli.

Eseja

2012. gada sākumā vairākās Eiropas Savienības valstīs ekonomiskās problēmas saasina valstu lielo parādi. Grieķijas, Itālijas, Spānijas, Īrijas, Portugāles valsts parāds pārsniedz šo valstu iekšzemes kopproduktu (IKP). Uzraksti argumentētu pārspriedumu par to, kāpēc daudzām attīstītām valstīm izveidojies tik liels parāds? Kā valstis varētu samazināt parādus? Kādas sekas ekonomikas dalībniekiem tas radīs?

Esejā tiks vērtēta korekta ekonomikas terminu lietošana, esejas struktūra un izklāsta loģika, izmantotie argumenti un to pamatojums, kā arī ekonomisko modeļu izmantošana.

Atbildes.

1. Tirgus pieprasījuma grafiku veido summējot individuālos pieprasījumus. Ja cena būtu Ls 0, tad pieprasītais daudzums būtu 45 kg. Ja cena būtu Ls 2, tad pieprasītais daudzums būtu aptuveni 20- 21 kg. Ja cena būtu Ls 4, tad pieprasītais daudzums būtu aptuveni 6-7 kg. Ja cena būtu Ls 6, tad pieprasītais daudzums būtu 0 kg.

Vērtējums: 4 punkti - 2p. – par pareizu cenas un pieprasītā daudzuma analīzi; 1p. – par pareiziem apzīmējumiem asīm, pieprasījuma līknei un uzrakstītām cenas un daudzuma mērvienībām; 1p. – par mēroga ievērošanu un grafika konstruēšanu.)

2. a) – ražošanas resursu palielināšanās

vai tehnoloģiju uzlabošanās gan preces A, gan preces B ražošanā
vai brīvas tirdzniecības režīma ieviešana;

b) uzlabojas tehnoloģijas, kuras izmanto preces B ražošanā.

c) lēmums palielināt preces B ražošanu.

Varētu būt arī citas atbildes!

Vērtējums: 3 punkti - 1 punkts par katru pareizu cēloni.

3. a) 5 – 1; b) 7; c) 4 – 8; d) 2 un 3

Vērtējums: 4 punkti - 1 p. par katru pareizu atbildi.

4. Precei A: $0 < e < 1$. Atbilde: neelastīgs pieprasījums

Precei B: $e = 1$. Atbilde: vienādota elastība

Precei C: $e = 0$. Atbilde: absolūti neelastīgs pieprasījums

Precei D: $1 < e < \infty$ Atbilde: elastīgs pieprasījums

Precei E: $e = \infty$ Atbilde: absolūti elastīgs pieprasījums

Vērtējums: 5 punkti - 1 p. par precīzu, pareizu atbildi.

5. a) $P_E =$ aptuveni Ls 25 līdz 27; $Q_E =$ aptuveni 25 vienības;

b) palielināsies pieprasītais daudzums, samazināsies piedāvātais daudzums, veidosies deficīts, samazināsies ražotāju ieņēmumi;

c) zemākā - aptuveni Ls 15, bet augstākā - aptuveni Ls 35;

d) zemāka par tirgus līdzsvara cenu – deficīts, t.i., Ls 25 – 27;

e) Pavisam ražotāji piedāvās aptuveni 38 (līdz 40) vienības.

- Patērētāji nopirks $10 \text{ vien} \times 40 \text{ Ls} = \text{Ls } 400$;
- Valdība nopirks $28 (30) \text{ vien} \times 40 = \text{Ls } 1120 (\text{Ls } 1200)$

Piezīme! Skolēni var noteikt cenas, daudzumus ar zināmu "neprecizitāti", tāpēc atbildes var nedaudz atšķirties.

Vērtējums: 6 punkti – par pareizu atbildi uz a, b, c, d jautājumu – pa vienam, bet uz e - 2 punkti.

6. (VC) izejvielu iegādei – Ls 7800,

(FC) darba **izmaksas** 5 strādājošajiem gadā (mēnesī maksā minimālo algu)

(VC) elektroenerģijas izmaksas (uz vienu vienību) – Ls 0,84

- (FC) nekustamā īpašuma (ēkas) nodoklis (likme 1,5%) - Ls 750,
- (FC) ēkas amortizācija (amortizācijas norma 5%)
- (FC) ēkas apdrošināšanas prēmija – Ls 490,
- (VC) samaksa par virsstundu darbu – Ls 2,50 par stundu. Kopā gadā - Ls 400,
- (FC) kredītprocentu maksājumi – Ls 640 gadā,
- (FC) izdevumi reklāmai – Ls 525 gadā,
- (FC) iekārtu amortizācija gadā – Ls 1000 .

a) darba izmaksas = $(5 \times 200 \times 12) \times 1,2409 = \mathbf{Ls\ 14890,80}$
 ēkas amortizācija = $Ls\ 50\ 000 \times 0,05 = \mathbf{Ls\ 2500}$

b) **ieraksti doti iekavās**

c) **FC** = $14\ 890,80 + 750 + 2500 + 490 + 640 + 525 + 1000 = \mathbf{Ls\ 20795,80}$

VC = $7800 + 840 + 400 = \mathbf{Ls\ 9040}$

d) **Aprēķiniet BZP** = $20795,80 / (12 - 9,04) = 7,025,60$ tātad - **7026 vienības**

e) Ko darīt uzņēmumam? **Pārtraukt** ražošanu, **jo P < AVC**

Piezīme. Ja skolēns kāda rādītāja aprēķinā vai izmaksu noteikšanā ir kļūdījies – vērtēt kā kļūdu, bet ja turpmāk izmantoto šo rādītāju, tad otrreiz neuzskatīt par kļūdu.

Vērtējums: 8 punkti – a) 2 p; b) 2p; c) 2 p; d)1 p; e) 1 p.

7. a) – pilnīga konkurence, monopolistiskā konkurence;
 b) monopolistiskā konkurencē, oligopolā, monopolā;
 c) pilnīgā konkurencē;
 d) monopolistiskā konkurencē.

Vērtējums: 4 punkti: a un b viens punkts tikai tad, ja minētas vismaz divas "pareizās" tirgus struktūras, bet c un d tikai, ja ir viena struktūra.

8. a) Pašlaik: $300 - 33 - 45 = Ls\ 222$ - apliekamais ienākums. IIN = $222 = Ls\ 55,50$.
 Rīcībā esošais ienākums = $300 - 33 - 55,5 = Ls\ 211,50$
 Pēc izmaiņām: $300 - 33 - 90 = Ls\ 177,0$ - apliekamais ienākums. IIN = $173 \times 0,25 = Ls\ 44,25$. Rīcībā esošais ienākums = $300 - 33 - 44,25 = Ls\ 222,75$
 Ieguvums = $(222,75 - 211,50) \times 12 = Ls\ 11,25 \times 12 = Ls\ 135$
 Var arī īsāk Ls 45 netiks aplikti ar IIN. Tātad papildus ienākums mēnesī būs $45 \times 0,25 = Ls\ 11,25$, bet gadā - Ls 135.
- b) Visvairāk cietīs pašvaldību budžets, jo lielākā daļa (vairāk par 80%) IIN nonāk pašvaldību budžetā.
- c) Varētu paaugstināt atvieglojumus par apgādājamiem bērniem.
 IIN likmes samazināšanu vecākiem par katru dzimušu bērnu.

Vērtējums: 4 punkti - a) 2p, b) 1p. un c) 1 p.

9. a) Augšupejas fāzē ("sākumā").

b) Valdība īstenoja ierobežojošo fiskālo politiku, jo notika budžeta "konsolidācija" = valdības izdevumu samazināšana un nodokļu paaugstināšana (akcīzes). Pastāv budžeta deficīts, bet šobrīd to nevarētu uzskatīt par stimulējošo fiskālo politikas rezultātu.

- c) Latvijas Banka īstenojusi stimulējošo monetāro politiku: palielina naudas daudzumu apgrozībā, samazinājusi obligāto rezervju normu no 5%/3% uz 4%/2%.
- d) Kāds bija gada inflācijas temps? Pēc LB datiem – 4,4% - 2011. gadā, bet 2012. gadā prognozē 2,4%. Valdība – nedaudz zemāku 3,4%, CSB arī ap 4%.
- **Tāpat ieskaitīt 3% - 5%**
  - Galvenokārt **izmaksu** inflācija
  - Kādi bija divi galvenie inflācijas cēloņi? **Nodokļu paaugstināšana** (PVN 21% ↑22%, un no 10% uz 12%, kā arī PVN likmes paaugstināšana elektrībai un gāzei no 10% uz 22%, akcīzes nodokļa paaugstināšana degvielai, alkoholam), **cenu pieaugums pārtikai, naftas produktiem.**
- e) Modeļi varētu būt dažādi:
- ar ekonomiskās aktivitātes cikla modeli – noteikti jābūt "vektoram" – potenciālam IKP;
  - AD un AS līknēm – līdzsvars noteikti Keinsa jeb I segmentā;
  - LAS, AD, AS līknēm – jābūt recesijas plaisai.
- Viens punkts par pareizu modeli, otrs par pareiziem apzīmējumiem.
- Vērtējums: 7 punkti** - par pareizu atbildi uz a; b; c jautājumu pa 1 punktam, d un e - pa 2 punktiem.

3.daļa Situāciju analīze (21 punkti)

Spēles noteikumi:

Biznesa imitācijas spēle „Alternatīvā enerģija”

Noteikumi

Starta kapitāls – Ls 0

Vēja ģeneratori

Vēja ģeneratorus var iegādāties no spēles vadītāja izsolē ar pieaugošu cenu. Vēja ģeneratorus var pārdot citiem spēles dalībniekiem saskaņojot darījumu ar spēles vadītāju.

Vēja ģeneratora sākuma cena un solis izsolē – Ls 1000.

Saražotā enerģija – 30 MWh gadā

Darbības ilgums – 2 gadi

Uzstādīšana – Ls 500

Ienākumi no saimnieciskās darbības atkarībā no patērētā enerģijas daudzuma

Patērētā enerģija, MWh	Gada ienākumi, Ls
10	8 000
20	9 500
30	10 500

40	11 300
50	11 800
60	12 200
70	12 500
80	12 700
90	12 800
100	12 930
110	12 950
120	12 970
130	13 000

Elektroenerģijas iegādes cenas

Pasūtītās enerģijas daudzums uz vienu spēles dalībnieku, MWh	Maksa par MWh parastā situācijā, Ls	Maksa par MWh krīzes situācijā, Ls
0 – 20	40	120
20 – 40	50	150
40 – 60	60	180
60 – 80	70	210
80 un vairāk	80	240

Krīzes

Krīzes varbūtība katru gadu mainās, tā ir $1/6$, $1/5$, $1/4$, $1/3$, $1/2$, 1 .

Ja krīze ir iestājusies, nākamajā gadā krīzes varbūtība ir $1/2$.

Situāciju analīze (21 punkti)

*Jūs tikko veicāt darbību **elektroenerģijas tirgū** un izmantojāt elektroenerģiju, lai veiktu veiksmīgu biznesu. Spēles gaitā Jūs ieguvāt noteiktus ienākumus.*

Pirms spēles sākuma Jūs izvirzījāt mērķi, kuru gribējāt sasniegt 4 gadu laikā. Tagad Jūs saprotat, vai pareizi rīkojāties šajā situācijā. IZANALIZĒJIET, KĀ JŪS SAVU IZVIRZĪTO MĒRĶI ĪSTENOJĀT SPĒLĒS GAITĀ.

Kā vēl varētu rīkoties krīzes situācijā, lai izdevīgāk attīstītu savu biznesu un gūtu lielākus ienākumus?

Aprakstiet divus scenārijus, kā rīkojoties varētu iegūt iespējami lielākus ienākumus! Pamatojot savas domas gan ar ekonomikas teorijas atziņām, gan ar konkrētiem aprēķiniem (izmantojiet spēles noteikumus, Jūsu pieņemtus lēmumus un iegūtos ienākumus).

Vērtēšanas kritēriji:

1. Par iegūto naudas summu – spēles rezultātu – no 0 līdz 3 punktiem.

Iegūta summa, LVL	Balles
<0	0
0 -10000	1
10000 -19999	2
20000 un vairāk	3

2. Par skaidri izvirzītu mērķi – līdz 2 punktiem.
3. Par mērķim atbilstošas analīzes veikšanu (pirmais scenārijs) – līdz 9 punktiem:
  - a) Robežieņēmumu un robežizmaksu salīdzināšana – līdz 3 punktiem;
  - b) Slēdzieni par alternatīva ģeneratora pirkšanu līdz 6 punktiem:
    - Bankas procentu analīze un ģeneratoru maksimālā pirkšanas summa līdz 2 punktiem (ja ir aprēķini, tad 2 punkti, ja nav, tad 1punkts);
    - Ir pamatots lēmums nepirkt vēju ģeneratoru pirmajā gadā līdz 2 punktiem (ja ir aprēķini 2, nav 1);
    - Ir novērtēts ģeneratora lietderīgums krīzes laikā un izdarīti aprēķini par līdz 2 punktiem (ja ir aprēķini ir 2 punkti, nav- 1punkts).
4. Otrais scenārijs līdz 5 punktiem: ir izanalizēta enerģijas pirkšanas stratēģija no Latvenergo, , aprēķināts optimālais enerģijas pasūtījums, ņemot vērā krīzes iestāšanos varbūtību un konkurentu darbību, ir aprēķini.
5. Ir aprakstīta alternatīvo enerģijas avotu izmantošana Latvijā – līdz 2 punktiem.

